

УДК 37.014.544

ГОСТРІ КУТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»
У ДИСКУРСІ ІДЕЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ОСВІТИ

© Гао Вейчжень

Анотація: розглядаються невідкладні організаційні заходи, які керівники середньо освітніх навчальних закладів мають покласти в основу механізму реалізації концепції «Нова українська школа». Звернуто увагу на першочергове вирішення низки проблем менеджменту освіти, а саме на: 1) структурно-організаційні, 2) структурно-функціональні (технологічні), 3) кадрові, 4) підтримки самодіяльності учнівського контингенту. Подано порівняльний аналіз між освітою як соціальним інститутом і соціальною системою; «розведено» поняття «евалюація» і «управління знаннями» як алгоритмами прямого і опосередкованого управління освітою.

Ключові слова: навчальний заклад, керівник, вчитель-предметник, освіта, соціальний інститут, соціальна система, нова українська школа, евалюація

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Глобалізаційні процеси що відбуваються у сфері планетарної освіти ведуть до становлення Глобальної освіти. Тому трансформаційні зміни у просторі національної системи освіти України потребують адекватної реакції у сфері фахової підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів усіх рівнів саме у руслі цієї ідеології. Загострив потребу у новій якості освіти планетарний соціальний організм, що увійшов у фазу більш високої зрілості завдяки процесам глобалізації і інформатизації. При цьому глобалізація поставила питання про просторову трансформацію освіти з різноманіття національних систем освіти у Глобальну освіту, а інформатизація – про її якісну характеристику, тобто, про появу Глобальне знання і, відповідно, про вихід на перший план у фаховій підготовці менеджерів освіти транскультурної компетентності.

Мета статті полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні особливостей реалізації концепції «Нова українська школа», що торкається діяльності загальноосвітніх навчальних закладів і яку треба розглянути скрізь призму управління навчальним закладом у горизонті трансформативного навчання і планетарного виховання.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- порівнянні мети освіти позначеної у концепції «Нова українська школа» і Світового суспільства знань, що часується з Майбутнього;
- прогнозування гострих кутів у професійній діяльності керівника навчального закла-

ду, що обумовлені змістом нової концепції загальної середньої освіти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перше, що звертає увагу на себе увагу, це звужене формулювання мети загальної середньої освіти, оскільки у проекті Закону України «Про освіту» зазначено: “Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності” [6]. Її, мету освіти інформаційної доби, треба розширити, як мінімум, до формування європейського, а краще планетарного рівня самосвідомості і світосприйняття особистості, оскільки сучасна школа фактично готує молодь до самостійного життя у другій половині ХХІ століття коли планетарний світ стане онтологічною, організаційною, інформаційною, мовною і комунікативною цілісністю. До того ж, різні суб’єкти сучасного планетарного життя вимагають від школи «свого» випускника. Так, наприклад, Світовий ринок очікує людину ринку, Світове громадянське суспільство – громадянина світу, Світова держава – людину політичну, а сфера геокультури – людину культури. При цьому дискусія між людиною ринку і людиною культури набула значної гостроти і не затихає ось вже на протязі декількох останніх десятиліть. У той час нам здається, що усі перелічені вище підходи до визначення типу особистості, яку потребує Світове суспільство знань, мають право на життя. Їх суперечність знімається цивілізаційним виміром нової особистості, а саме – Планетарною особистістю,

що цілком ефективно справляється з роллю диспозитивну коли мова йде про інтегративний тип суб'єкта культурно-історичного процесу на етапі буття інформаційної цивілізації. На які ж елементи менеджерської підготовки керівника навчального закладу у трансформаційний період слід звернути особливу увагу? Їх декілька, а саме: 1) структурно-організаційні, 2) структурно-функціональні (технологічні), 3) кадрові, 4) підтримки розвитку самодіяльності учнівського контингенту. Коротко охарактеризуємо їх.

Структурно-організаційний блок управління навчальним закладом фактично залишається без видимих змін. У його структурі закладені, як мінімум, три механізми ціннісно-сислової детермінації управління навчальним закладом. Перший з них торкається корпоративної ідеології як джерела інноваційного розвитку, що забезпечується креативністю вчителів, батьків (громади) і учнів. Другий – утримується у системі корпоративних цінностей, що забезпечує сталість навчального закладу завдяки культивуванню традицій і ритуалів шкільного життя. Третій – залежить від організаційної культури навчального закладу, практичної поведінки його адміністрації і того наскільки стиль управління навчанням і вихованням молоді «тяжкі» до державно-громадського управління загальною середньою освітою. Головні інноваційні зміни мають бути реалізовані у структурно-функціональному блоці управління навчальним закладом. Справа у тому, що становлення Глобальної освіти, як цілісного явища, на яке має бути зорієнтовані складові процесів навчання і виховання ХХІ століття, у планетарному освітньому просторі відбувається завдяки визріванню і відносно самостійному його функціонуванню у двох горизонтах, а саме: 1) як соціального інституту і 2) як соціальної системи освіти, що потребують кожен «свого» специфічного менеджменту

Освіта, як соціальний інститут, є складною соціальною конструкцією, в основі якої лежать нормативні зв'язки, прописуючи певні стандарти і типи поведінки, у даному випадку у сфері планетарної освіти. Саме у соціальному інституті освіти знаходяться найзагальніші і універсальні ціннісно-нормативні зразки поведінки, що орієнтована на реалізацію базових потреб глобальної людини і глобального суспільства. Діяльність даного соціального інституту визначається: 1) набором специфічних соціальних норм і приписів, регулюючих відповідні типи поведінки; 2) інтеграцією інституту до соціально-політичної, ідеологічної і ціннісної структури суспільства, що дозволяє узаконити його діяльність; 3) наявністю матеріальних засобів і умов,

що забезпечують виконання певних функцій. Кожен соціальний інститут, і освіти у тому числі, припускає як зовнішні атрибути, так і власну внутрішню змістовну сторону.

Освіта, як соціальна система, має цілеспрямовано створену людиною структуру. Наприклад, згідно концепції «Нової української школи», вона складається з декількох елементів, що одночасно обумовлюють етапність у навчанні шкільної молоді. Нагадаємо яку структуру соціальної системи загальної середньої освіти, подано у тексті концепції «Нова українська школа»: I. Початкова школа – 4 роки; 1-2 класи – 1 цикл, 3-4 класи – 2 цикл; II. Базова середня школа (гімназія) – 5 років; 5-6 класи – 1 цикл, 7-9 класи – 2 цикл; III. Профільна середня школа – 3 роки; 10 клас – 1 цикл, 11-12 класи – 2 цикл; Академічного спрямування – ліцей; Професійного спрямування – професійний ліцей, професійний коледж. На основі вищевикладеного стає цілком зрозуміло, що ці дві модифікації явища освіти, мається на увазі освіта як соціальний інститут так і соціальна система, повинні упорядковуватися і упорядковуються принципово різними інструментами організаційного впливу з боку менеджменту освіти.

Освіта, як соціальний інститут, регулюється принципами самоорганізації, що топологічно відбувається у соціумі і сприймається підсвідомістю людини. Зрілість явища і трансформаційні зсуви у цьому підпросторі освіти звернули на себе увагу дослідників і вони розробляють спеціальний алгоритм опосередкованого впливу на це явище. Мова йде про такий різновид менеджменту освіти як управління знаннями [7]. Перехід світової спільноти на рейки знанневої економіки значно інтенсифікує даний процес. За загальним визначенням управління знаннями не стільки конкретна функція в організаційній діяльності, скільки ідеологія, що пронизує усі підходи до освіти. Отже, управління знаннями - це не створення величезної електронної бібліотеки, а "об'єднання людей, що дозволяє їм думати разом". Освіта як соціальна система організаційно упорядковується еволюцією, що як один із інноваційних видів діяльності з оцінки і підвищення якості освіти він що широко застосовується у країнах Європи і США.

Термін "евалюація" (і його відповідні еквіваленти в інших мовах) утворився від латинського слова *valor*, що переводиться як "вартість, цінність", і приставки *e(ex)*, що означає оцінку, витягання цінності з чого-небудь. Проте "оцінка" (*assessment*), що зрозуміла, і "евалюація" в сучасній педагогічній науці не синонімічні. Під оцінкою розуміється процес отримання інформації (представленої зазвичай у вигляді вимір-

них параметрів) про рівень знань, умінь, стосунків, вірувань [8]. Це сукупність вимірів, спрямована на встановлення набору характеристик, притаманних індивіду або групі індивідів [10, с. 4]. Серед зарубіжних дослідників, які дають всебічний, вичерпний опис історії евалюації можна назвати Д. Стафлебіма та А. Дж. Шинкфілда, М.К.Алкіна, Е.Г.Губу та І.С.Лінкольн. Вчені, які так чи інакше висвітлювали цю проблему у своїх працях, фокусуючись при цьому на специфічних підходах до евалюації, наступні: К.Г. Вайс, Р.Г. О'Салліван, Дж.М. Оуен, Д.М. Мертенс, Л. Корпоровіч, Д. Залевський, Д.Б. Циганков та інші. Упродовж свого існування протягом останніх 50 років розвиток теорії евалюації йшов в руслі ряду освітніх парадигм, що формувались у рамках однієї з двох теоретичних позицій, повно представлених в 1972 році на I конференції по проблемах евалюації, що проводилася в Кембриджському університеті [5, с. 122].

З точки зору авторів цього підходу основні цілі евалюації полягають: 1) у аналізі сукупності умов, супутніх інноваційній освітній програмі (її цілі, процес реалізації, вплив на неї шкільного середовища); 2) вивченні її слабких і сильних сторін і впливу на пізнавальну діяльність і академічні успіхи учнів; 3) виявленні і описі тих, що виникають у міру реалізації програми інших супутніх і значущих процесів [9]. Пояснююча евалюація виділяла і вивчала два базиси: освітню систему (Instructional System) і навчальне середовище (Learning Milieu), включаючи соціально-психологічний і матеріальний аспекти [9]. На сьогодні евалюація освіти за кордоном ведеться у рамках конструктивістської парадигми. Ця парадигма спирається на три базиси: онтологічний, епістемологічний, згідно якому "історичне дослідження теорії педагогічних вимірів ведеться з певною мірою вірогідності застосування методів вимірів, їх надійності і валідності, використання в різних областях соціальних наук, визначення відмінностей між реальним і проголошуваним застосуванням нових методів вимірів" [4], і методологічний, такий, що визначає схему отримання знань в гуманітарних науках як процедура - техніка - дослідження - закон [4].

Тож, керівник сучасного навчального закладу має одночасно опанувати і володіти двома технологіями менеджменту освіти, а саме: 1) евалюацією, тобто, прямим управлінням навчально-виховним процесом і середовищем; 2) управлінням знаннями як опосередкованим алгоритмом управління освітою. Інформатизація сучасного планетарного життя докорінно змінює технологічний контекст освіти майбутнього Су-

спільства знань, що не виростає напряду з освіти техногенної доби. У результаті діалогу між репрезентантом нових знань і суб'єктом, який їх сприймає, відкриваються нові можливості розуміння, а також поширюються можливості вибору досліджуваного матеріалу, відбувається вільний рух у навчальному евристичному просторі. Найбільш складним моментом є у механізмі реалізації концепції «Нова українська школа» управління професійною підготовкою, перепідготовкою і підвищенням кваліфікації вчителів-предметників. У концепції справедливо зазначено, що «Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель. Він – успішний вчитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» [6].

Одним із значних викликів дія освіти в контексті сучасної культури є так званий «іконічний поворот», який претендує на статус третього повороту; наступного за онтологічним і лінгвістичним. І це, незважаючи на те; що з часів Платона філософи нехтували образом, вважаючи його виразником «буття за думкою», протиставляючи йому «буття за істиною», яке недоступно почуттям, але схоплюється умоглядно. Але в якому сенсі ми говоримо про «іконічний поворот»? Як свідчить Л.С.Горбунова: «Іконічний поворот констатує те, що біля витоків формування реальності, що постала сьогодні в якості медіареальності, роль образу основоположна. Образ є початком і кінцем, підсумком аналізу і вихідним пунктом прийняття рішення. Парадоксальність ситуації чітко фіксує Жак Рансьєр: «якщо існують лише образи, то не існує нічого іншого ніж образи. А якщо не існує нічого іншого, ніж образи, то саме поняття способу втрачає свій зміст і образу більш не існує» [1, с.710].

Специфічному управлінню підлягає заключний період профільного навчання молоді у новій українській школі. Для його цілісної оцінки важливим є спостереження, яке подає С.Кульневич у праці «Педагогіка самоорганізації», оцінюючи потенціал дидактики у площині учнівства стосовно самоорганізаційної самодостатності майбутніх педагогів. У свою чергу, обертання досвіду побудови педагогічних дій з «принципової схеми» припускає, що студент, який пройшов таку «автопідготовку», у власній педагогічній діяльності стане «обертати» вже свій досвід придбання педагогічних умінь, удаючись не до «навчення поведінки», а до навчення принципів побудови поведінки в житті, що

Гострі кути реалізації концепції «нової української школи» у дискурсі ідеї глобальної освіти

самоорганізується, як до основного правила автотодідактики» [3].

Другим джерелом у навчальному просторі, яке впливає на виховання особистості, є теорія самовиховання, що в даному випадку може розглядатися нами як феномен самостійної роботи. Відомо, що самодіяльність учня або студента – вкрай необхідна умова становлення його як особистості і майбутнього професіонала в обраній сфері суспільного поділу праці, оскільки задовольнити його потреби без цього принципово неможливо. Як відомо, самостійна робота – це форма організації індивідуального вивчення учнівською молоддю навчального матеріалу в аудиторний та позааудиторний час [2]. Мета самостійної роботи – сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодої людини, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача. Саме ці якості, що набуваються учнівською молоддю під час самостійної роботи над навчальним матеріалом, вкрай важливі для самореалізації особистості у виховному просторі навчального закладу загальної середньої освіти, а потім у ВНЗ і, нарешті, у Світовому суспільстві знань, що вимагає «освіти протягом життя».

Висновки. На основі вищевикладеного можна зробити декілька висновків у горизонті перебудови фахової перепідготовки керівників навчальних закладів, а саме: по-перше, базова менеджерська освіта керівника залишається основою для розробки і втілення у життя механізму реалізації концепції «Нової української школи», але вона потребує значного посилення пластичності мислення керівника навчального закладу, особливо у площині надання переваги

інноваціям чи традиціям навчального закладу; По-друге, вітчизняний менеджмент освіти має адекватно зреагувати на появу диференціації у технологіях управління навчальним закладом, оскільки одні з них призначені «напряму» обслуговувати соціальну систему освіти інструментарієм евалюації, а інші – опосередковано впливати на соціальний інститут освіти завдяки культивуванню управління знаннями; По-третє, нова структура загальної середньої освіти вимагає теоретичного осмислення специфіки навчально-виховних процесів що мають реалізовуватись у відповідній школі з обов'язковим співвіднесенням до закономірностей психології контингенту, що перебуває на конкретному етапі навчання і виховання; По-четверте, у підборі кадрів, а особливо при перепідготовці і підвищенні кваліфікації кадрів вчителів-предметників звернути увагу на використанні гри у якості освітнього засобу, особливо «іконічний переворот» у навчальному процесі, що збуджує молодь до самостійного опанування ІТ-технологіями і створенням власних медіа продуктів; По-п'яте, звернути увагу на формування у межах навчального закладу нової спільності молоді, набагато більшої і агресивнішої, ніж заснованої на голосі і особистому контакті – візуальної, а за нею – медіальної, ще більш атомізованої і ексцентричної, зібраної на основі нових технологій освіти; По-шосте, порадижити керівнику навчального закладу спроектувати кожному трудовому колективу навчального закладу свій власний шлях з проміжними плановими результатами навчально-виховної діяльності з метою отримати на завершальному етапі навчання у загальній середній школі випускника з атрибутивними характеристиками Планетарної особистості.

Список використаних джерел

1. Горбунова Л.С. *Філософія трансформативної освіти для дорослих: університетські стратегії і практики: монографія.* – Суми: Університетська книга, 2015. – 710 с.
2. Ковальчук Г.О. *Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. / Г.О. Ковальчук.* – Вид. 2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/220/8572.html>
3. Кульневич С.В. *Педагогіка самоорганізації: феномен содержания: Монографія / С.В. Кульневич.* – Воронеж: ВГПУ, 1997. – 230 с.
4. Найденкова Н.Н. *Лаборатория педагогических измерений - код доступа <http://www.itiprao.ru/lab-lpi.html>*
5. *Педагогическое образование в университете: контекстно-биографический подход: Монографія/ Под ред. А.Л. Гаврикова, М.Н. Певзнера. Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2001.*
6. *Проект Закону України “Про освіту” №3491-д від 04.04.2016*
7. *Управление знаниями: Хрестоматия. 2-е изд. / Пер. с англ. под ред. Т. Е. Андреевой, Т. Ю. Гутниковой; Высшая школа менеджмента СПбГУ. СПб.: Изд-во «Высшая школа менеджмента», 2010. — xxx + 514 с. – С.Х-ХІ.*
8. Kizlik B. *Measurement, Assessment and Evaluation in Education* – код доступа <http://www.adprima.com.measurement.htm>
9. McBride B., Schostak Jh. *An Introductory to Qualitative Research // URL: <http://www.enquirylearning.net/ELU/Issues/Research/Res1.html>*

10. Oosterhof A. *Developing and Using Classroom Assessment*. Upper Saddle River, 2003.

REFERENCES

1. Horbunova L.S. *Filosofiya transformativnoyi osvity dlya doroslykh: universytet-ska ki stratehiyi i praktyky: monohrafiya*. – Sumy: Universytet-ska knyha, 2015. – 710 s.
2. Kovalchuk HO. *Aktyvizatsiya navchannya v ekonomichniy osviti: Navch. posib.* / H.O. Kovalchuk. – Vyd. 2-he, dop. – K.: KNEU, 2003. – 298 s. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://readbookz.com/book/220/8572.html>.
3. Kul'nevich S.V. *Pedagogika samoorganizatsii: fenomen sodержaniya: Monografiya* / S.V. Kul'nevich. – Voronezh: VGPU, 1997. – 230 s.
4. Naydenova E.E. *Laboratoriya pedagogicheskikh izmereniy - kod dostupa* <http://www.itiprao.ru/lab-lpi.html>.
5. *Pedagogicheskoye obrazovaniye v universitete: kontekstno-biograficheskiy podkhod: Monografiya/ Pod red. AL. Gavrikova, M.N. Pevznera. Velikiy Novgorod: NovGU im. Yaroslava Mudrogo, 2001.*
6. *Proekt Zakonu Ukrayiny "Pro osvitu" №3491-d vid 04.04.2016.*
7. *Upravleniye znaniyami: Khrestomatiya. 2-ye izd. / Per. s angl. pod red. T. Ye. Andreyevoy, T. YU. Gutnikovoy; Vysshaya shkola menedzhmenta SPbGU. SPb.: Izd-vo «Vysshaya shkola menedzhmenta», 2010. — khhkhk + 514 s. – S.KH-KHÍ.*
8. Kizlik B. *Measurement, Assessment and Evaluation in Education* – код доцмына <http://www.adprima.com.measurement.htm>
9. McBride B., Schostak Jh. *An Introductory to Qualitative Research* // URL: <http://www.enquirylearning.net/ELU/Issues/Research/Res1.html>
10. Oosterhof A. *Developing and Using Classroom Assessment*. Upper Saddle River, 2003.

ГАО ВЕЙЧЖЕНЬ - аспірантка Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (Київ, Україна)

E-mail: 高唯甄gaokyiv@gmail.com

ОСТРЫЕ УГЛЫ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ «НОВАЯ УКРАИНСКАЯ ШКОЛА» В ДИСКУРСЕ ИДЕИ ГЛОБАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Рассматриваются неотложные организационные мероприятия, какие руководители среднеобразовательных учебных заведений должны положить в основу механизма реализации концепции "Новая украинская школа". Обращено внимание на первоочередное решение ряда проблем менеджмента образования, а именно на: 1) структурно-организационные, 2) структурно-функциональные (технологические), 3) кадровые, 4) поддержку самостоятельности ученического контингента. Представлены результаты сравнительного анализа между образованием как социальным институтом и социальной системой; "разведены" понятия «эвалюации» и «управление знаниями» как алгоритмами прямого и опосредствованного управления образованием.

Ключевые слова: учебное заведение, руководитель, учитель-предметник, образование, социальный институт, социальная система, новая украинская школа, евалюация

Gao Weizhen – post-graduate student of National Pedagogic Dragomanov University (Kyiv, Ukraine) E-mail: 高唯甄gaokyiv@gmail.com

SHARP CORNERS OF THE CONCEPT OF "NEW UKRAINIAN SCHOOL" IN THE DISCOURSE OF THE IDEA OF GLOBAL EDUCATION

In this article are considered urgent organizational arrangements, which heads of secondary educational institutions should put in the basis of the mechanism for implementing the concept of the "New Ukrainian School". Conditions of formation and conditions for satisfying the acute social need in the transition of the country to a qualitatively new teaching and educational process at school are covered. Attention is paid to the priority solution of a number of problems of educational management, namely: 1) structural and organizational, 2) structural-functional (technological), 3) personnel, 4) support for the student's self-activity. The results of a comparative analysis between education as a social institution and a social system are presented, the concepts of "evaluation" and "knowledge management" are "raised" as algorithms for direct and indirect management of education.

Key words: educational institution, leader, subject teacher, education, social institution, social system, new Ukrainian school, evaluation.

Рекомендовано до публікації д-р філос.наук, проф. Пунченко О.П.
Дата надходження рукопису 11.01.2017